

və professional hazırlığın optimal nisbətdə olması, uşaqlarla qarşılıqlı münasibətlərinin eyni məqsədlərə can atması tələb olunur. Pedaqoqların pedaqoji məharəti, onların təlimə düzgün istiqamət verməsi, məşğələnin tərbiyəvi imkanlarından yaradıcılıqla istifadə etmək bacarığı, tərbiyə ilə təlim arasında vəhdətdə nail olmağın, uşaq şəxsiyyətinin müvəfəqiyyətlə formalaşmasının zəruri şərtləridir.

Ədəbiyyat:

1. Cəfərova L. Məktəbəqədər təhsilin yeni məzmunu və idarə olunması məsələləri. Bakı Azərbaycan Respublikasının Təhsil Problemləri İnstitutunun Təhsil Texnologiyaları Mərkəzinin nəşriyyatı 2016, 250 səh.
2. Əhmədov A.Ə., Abbasov Ə.M. Məktəbəqədər təhsilin konseptual problemləri. Kurikulum, 2011, № 2, səh.8-15.
3. Mehrabov A.O. Müasir təhsilin konseptual problemləri. B., Mütərcim, 2010, 512 s.
4. Kərimov Y.Ş. Təlim metodları. Bakı, 2009, 280 s.

FRANSIZ DİLİNDƏ FRAZEOLOJİ BİRLƏŞMƏLƏRİN FAKTLARI

*Məmmədova Leyla Zülfiqar qızı
Mingəçevir Dövlət Universiteti*

M.D.-yə görə, Stepanova, frazeoloji vahid, komponentlərin vahid uyğunluğu ilə müxtəlif struktur tipli sözlərin ayrıca formalaşmış, sabit birləşməsi kimi başa düşülür, mənası komponent tərkibinin tam və ya qismən semantik yenidən nəzərdən keçirilməsi nəticəsində yaranır.

İndi frazeoloji vahidlərin xüsusi xüsusiyyətlərinə baxacağıq:

1. Frazelogizmlər öz tərkibinə görə həmişə mürəkkəb olur, çünki onlar çox vaxt ayrıca vurğuya malik olan, lakin eyni zamanda müxtəlif sözlərin ayrı-ayrılıqda mənasını qoruyub saxlaya bilməyən müxtəlif komponentlərin birləşməsi yolu ilə yadılır (məsələn, qan və süd, beyninizi döyün);

2. Frazelogizmlər həmişə semantik bölünməzdir, çünki onlarda tez-tez bir sözlə ifadə oluna bilən fərqlənməmiş məna (məsələn, ağıl yaymaq, yəni düşünmək; pişik ağıladı, yəni bir az və s.);

3. Frazelogizmlər müxtəlif sadə frazalardan fərqli olaraq tərkibinin müəyyən sabitliyi ilə xarakterizə olunur. Yəni, frazeoloji vahidin bu və ya digər komponentini oxşar sözlə əvəz etmək olmaz, sadə ifadələrdə bu mümkün olduqda (məsələn, “pişik ağıladı” əvəzinə “pişik ağıladı” deyə bilmərik, nə vaxtsa, məsələn, “Mən jurnal oxuyuram” ifadəsində “Mən oxuyuram” sözünü əvəz edə bilərik, amma bax, öyrən və məna dəyişməyəcək);

4. Frazelogizmlər də təkrar olunma qabiliyyəti ilə seçilir, yəni bizim tərəfimizdən bilavasitə nitqin özündə həyata keçirilir

5. Çox vaxt frazeoloji vahidlər tərkibinin keçilməzliyi ilə xarakterizə olunur, yəni strukturuna heç bir söz əlavə etmirik (məsələn, “aşağı baxmaq” deyərkən aşağı, kədərli və bu kimi sözləri əlavə etmirik);

6. Onlara qrammatik formanın sabitliyini də aid etmək olar, yəni frazeoloji vahidin hər bir komponenti müəyyən qrammatik formada təkrar istehsal olunur ki, onu dəyişmək hüququmuz yoxdur (məsələn, “köpək döyün” desək.”, onda biz “pulu döy” deyə bilmərik və s. Daha sonra);

7. Həmçinin, idiomatikliyi də unutma, bu o deməkdir ki, frazeoloji vahidin ümumi mənası birbaşa onun tərkib hissələrinin mənasından irəli gəlmir.

8. Demək olar ki, bütün frazeoloji vahidlərin sabit söz sırası var (məsələn, “nə işıq, nə şəfəq” desək, “nə şəfəq, nə də işıq” deyə bilmərik)

Çox vaxt frazeologiyanın tərfi söz və cümlələrin semantik cəhətdən əlaqəli birləşmələrinə aiddir.

V.N. Yartseva "frazeologizm" terminini "formaca oxşar sintaktik strukturlardan fərqli olaraq, ifadəni təşkil edərəkən sözlərin ümumi seçim və birləşmə qanunlarına uyğun olaraq əmələ gəlməyən söz və cümlələrin semantik cəhətdən əlaqəli birləşmələrinin ümumi adı" kimi müəyyən edir. lakin nitqdə semantik quruluşla müəyyən leksiko-qrammatik tərkib arasında sabit əlaqədə təkrar istehsal olunur”.

Lakin frazeoloji vahidlər, bəzi məzmunlu və formal ümumiliyə baxmayaraq, hələ də dilin tərkibindən təcrid etmək olduqca çətin olan kifayət qədər heterojen vahidlər hesab olunur.

Ballı Ş. frazeoloji vahidləri komponentlərin müxtəlif səviyyəli əlaqə ilə sabit birləşmə kimi tədqiq etmişdir. O, zahiri və daxilini fərqləndirirdi frazeoloji vahidlərin əlamətləri. Üstəlik, xarici xüsusiyyətlər dedikdə struktur xüsusiyyətləri, daxili xüsusiyyətlər dedikdə isə semantik xüsusiyyətləri nəzərdə tuturdum. Ballı Ş. frazeoloji vahidin əsas semantik əlamətini, onun fikrincə, bütün ifadənin bir sözə - identifikatora, yəni sabit birləşmənin ekvivalentliyinə eynilikdə ifadə olunan məna birliyi hesab edir. sadə sözə Ballı Ş. bu birləşmənin frazeoloji vahid kimi tanınması üçün ilkin şərt hesab edir. Bununla belə, tam söz ekvivalentliyi nəzəriyyəsi köhnəlməkdədir.

Ballı Ş. frazeoloji vahidlərin dörd növünü hesablayır.

1. frazeoloji birləşmələr (semantik cəhətdən bölünməz vahid mənanın onun komponentlərinin mənaları ilə tamamilə uyğunsuz olduğu frazeoloji vahidlər, yəni məna motivasiyasını tamamilə itirmiş idiomlar: à corps perdu “headlong”, tailler une bavette “balusters itiləmək”);

2. frazeoloji birliklər (semantik cəhətdən bölünməyən və inteqral frazeoloji vahidlər, mənaları onları təşkil edən sözlərin mənaları ilə motivləşən və şəffaf daxili formanı saxlayan: mordre à l'hameçon "yemə düşmək", traîner son boulet "kəmər çəkmək")

3. frazeoloji birləşmələr (tərkibində həm sərbəst məna daşıyan, həm də frazeoloji cəhətdən əlaqəli sözlər olan frazeologizmlər: ami jusqu' à la mort “məzara dost”, rire les dents au vent “dişlərini qıcırtmaq”);

4. frazeoloji ifadələr və ya çoxluq ifadələri (tərkibi və işlənməsi baxımından sabit, nəinki bölünən hesab edilən, həm də tamamilə sərbəst mənalı sözlərdən, yəni yenidən düşünülmüş tərkibli frazeoloji vahidlərdən-cümlələrdən ibarət olan

frazeologizmlər: Qui a peur des feuilles ne va point au bois "Qurdlardan qorxursansa, meşəyə getmə".

Hazırda fransız dilində frazeologiyaya daxildir:

1. atalar sözləri (atalar sözləri və məsəllər, yəni tərbiyəvi məzmunlu qısa xalq deyimləri, xalq aforizmi: le renard mourra dans sa peau "qabığı qəbir düzəldər", le bossu ne voit pas sa bosse mais il voit celle de son confrère "Başqasının gözündə görürük

qancıq, biz özümüzdəki jurnalı görmürük");

2. nitq şampları (məüyyən tərəfindən verilən tanış nümunələr

əks olunmadan izlənilən dövr və üslub: faire la réforme "islahat etmək", mettre aux voix "səsverməyə çıxarmaq");

3. klişelər (şablon ifadələr, "gəzmək" ifadələri: soyez le bienvenu "xoş gəlmisiniz", ayez l'obligeance de... "belə mehriban");

4. qanadlı sözlər (məcazi, məqbul ifadələr, ümumi istifadəyə girmiş deyimlər: après nous le déluge "bizdən sonra belə bir sel").

Fransız dilində frazeoloji birləşmələrin faktları

Məmmədova Leyla Zülfiqar qızı

Mingəçevir Dövlət Universiteti

Xülasə

Bildiyimiz kimi, müxtəlif dillərin frazeoloji fondu özəyi və periferiyası olan semantik quruluş şəklində təqdim edilə bilər. Quruluşun özəyi frazeoloji vahidlərdir, komponentləri bir-birinə təsir göstərərək mənalarını tamamilə dəyişmişlər.

Frazeoloji vahidlərin kifayət qədər təsnifatı var. Bu təsnifatlar frazeoloji vahidləri müxtəlif mövqələrdən götürür, müvafiq olaraq bir-biri ilə ziddiyyət təşkil etmir, əksinə, bir-birini tamamlayır.

Belə ki, elmi ədəbiyyatda frazeoloji vahidlərin mənalarının milli-mədəni spesifikliyi problemi ilə bağlı müxtəlif baxış nöqtələri, nəzəri və praktiki yanaşmalar mövcuddur.

Bununla belə, bəzi ümumi məqamları cızsaq, başa düşə bilərik ki, əksər alimlər frazeoloji vahidlərin milli işarələmə əlamətləri arasında fərqləndirirlər.

Fransız dilində rəng mənaları mühüm rol oynayır. Rəngli sifətlər obyektlərə istinad etmək üçün istifadə edilə bilər, məsələn, le rouge - pomada, le bleu - iş bluzası, une noire - musiqidə dördüncü not. Fransız rəngli sifətlər çox sayda məcazi mənaya malikdir və frazeologiyada rus həmkarlarından daha çox istifadə olunur.

Ədəbiyyat:

1. Axmanova O.S. Dilçilik terminləri lüğəti. M., 1969. 2001.

2. Böyük rusca-fransızca lüğət (200 min söz və ifadə) / L. V. Şerba, M. İ. Matuseviç, T. P. Vorontsova [və başqaları]. - M: Rus. dil – Media, 2004.

3. Qak, V. G. Yeni fransızca-rusca lüğət (70 min söz, 200 000 tərcümə vahidi) / V. G. Qak, K. A. Qanşina. – 4-cü nəşr. - M.: Rus. dil., 2008.

4. Qak V.G. Fransız və rus dillərinin müqayisəli tipologiyası. – L., 2006.

5. Davidyan Z.O. Fransız dilində rəng təyinatının semantikasi. Volqoqrad Dövlətinin bülleteni. Univ. 2009, №1.

6.Nazaryan A.G. Müasir fransız dilinin frazeologiyası. M.: Ali məktəb, 2007.

7. Danışiq Fransız dili. Nitq formulları. Dərslik /Comp., red.,trans. P.Gelevs.– M.: Filomatis, 2015

AZƏRBAYCANDA SOSIAL SAHIBKARLIĞIN MÖVCUD VƏZİYYƏTI

Nəşibova Arifə Carı qızı
Mingəçevir Dövlət Universiteti

Sosial sahibkarlıq fenomeni Azərbaycan üçün də yenidir. Bu sahədə təşəbbüslər son illərdə artmaqdadır, lakin sosial sahibkarlıqla bağlı ayrıca qanunvericilik aktı olmadığından bu və ya digər təşəbbüsün sosial sahibkarlıq kimi qiymətləndirilməsi çətindir. Doğrudur, mövcud qanunvericilikdə sosial müəssisələrlə bağlı müəyyən müddəalar mövcuddur, lakin hesab edirik ki, həmin müddəalar sosial sahibkarlıq münasibətlərini tam tənzimləmək gücündə deyil.

Sosial müəssisə anlayışı «Məşğulluq haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununda öz əksini tapıb. Qanunun 1.1.20-ci maddəsinə əsasən, sosial müəssisə – sosial müdafiəyə xüsusi ehtiyacı olan və işə düzəlməkdə çətinlik çəkən şəxslərin məşğulluğunun təmin olunması üçün yaradılan ixtisaslaşdırılmış hüquqi şəxsdir. Qanun sosial müdafiəyə xüsusi ehtiyacı olan və işə düzəlməkdə çətinlik çəkən şəxslərin dairəsinə əlilliyi olan şəxsləri, o cümlədən sağlamlıq imkanları məhdud 18 yaşınadək uşaqları, 20 yaşadək gəncləri, yetkinlik yaşına çatmamış uşaqları tərbiyə edən tək və çoxuşaqlı valideynləri, sağlamlıq imkanları məhdud 18 yaşınadək uşaqları tərbiyə edən valideynləri, pensiya yaşına iki ildən az qalmış şəxsləri, cəzaçəkmə yerlərindən azad edilmiş şəxsləri, məcburi köçkünləri aid edir. Digər qanunvericilik aktı - “Sosial müəssisələrin və kvotadan əlavə iş yerlərinin standartları”nın təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı sosial müəssisələrin standartlarını müəyyənləşdirir. Qərara əsasən sosial müəssisələrin standartları aşağıdakılardır: - işçilərin orta illik sayının azı 80 faizini Nazirliyin tabeliyində Dövlət Məşğulluq Agentliyinin yerli məşğulluq qurumları və ya “DOST” mərkəzlərinin göndərişi ilə işə qəbul olunmuş sosial müdafiəyə xüsusi ehtiyacı olan və işə düzəlməkdə çətinlik çəkən şəxslər - əlilliyi olan şəxslər, 20 yaşadək gənclər, yetkinlik yaşına çatmamış uşaqları tərbiyə edən tək və çoxuşaqlı valideynlər, sağlamlıq imkanları məhdud 18 yaşınadək uşaqları tərbiyə edən valideynlər, pensiya yaşına iki ildən az qalmış şəxslər, cəzaçəkmə yerlərindən azad edilmiş şəxslər, məcburi köçkünlər (bundan sonra – Şəxslər) təşkil edirlər; - Şəxslərə məşğulluq imkanlarının artırılması üçün iş yerində təlim, o cümlədən peşəyönümü və peşəhazırlığı istiqamətində məsləhət xidmətləri göstərir; - Şəxslərin peşə-əmək reabilitasiyası ilə bağlı tədbirləri həyata keçirir.

Göründüyü kimi, qanunvericilik sosial müəssisə anlayışını sırf məşğulluq kontekstində nəzərdən keçirir, halbuki beynəlxalq təcrübədə sosial sahibkarlığın əhatə dairəsi xeyli genişdir. Digər tərəfdən, sosial sahibkarlıq sahəsində münasibətlərin daha dəqiq tənzimlənməsinə, sosial müəssisələrin daha aydın prinsiplər və meyarlar əsasında fəaliyyəti üçün zəruri hüquqi bazanın